

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

FIZIKA

≡ Ispitna pola 1 ≡

Torek, 31. avgust 2004 / 90 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik HB ali B, plastično radirko, šilček, žepni računalnik in geometrijsko orodje. Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne obračajte strani in ne rešujte nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore.

Pri reševanju nalog izberite en odgovor, ker je samo en pravilen, in sicer tako, da obkrožite črko pred njim. Naloge, kjer bo izbranih več odgovorov, bodo točkovane z nič točkami.

Odgovore v izpitni poli obkrožite z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Na list za odgovore jih vnašajte sproti. Pri tem upoštevajte navodila, ki so na njem.

Pri računanju uporabite podatke iz periodnega sistema na četrti strani izpitne pole.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

KONSTANTE IN ENAČBE, KI VAM BODO V POMOČ

težni pospešek	$g = 9,81 \text{ m s}^{-2}$
hitrost svetlobe	$c = 3,00 \cdot 10^8 \text{ m s}^{-1}$
osnovni naboj	$e_0 = 1,60 \cdot 10^{-19} \text{ A s}$
atomska enota mase	$u = 1,66 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 938 \text{ MeV c}^{-2}$
Avogadrovo število	$N_A = 6,02 \cdot 10^{26} \text{ kmol}^{-1}$
splošna plinska konstanta	$R = 8,31 \cdot 10^3 \text{ J kmol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
gravitacijska konstanta	$G = 6,67 \cdot 10^{-11} \text{ N m}^2 \text{ kg}^{-2}$
influenčna konstanta	$\epsilon_0 = 8,85 \cdot 10^{-12} \text{ A s V}^{-1} \text{ m}^{-1}$
indukcijska konstanta	$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ V s A}^{-1} \text{ m}^{-1}$
Boltzmannova konstanta	$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$
Planckova konstanta	$h = 6,63 \cdot 10^{-34} \text{ J s} = 4,14 \cdot 10^{-15} \text{ eV s}$
Stefanova konstanta	$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ W m}^{-2} \text{ K}^{-4}$

GIBANJE

$$s = vt$$

$$s = \bar{v}t$$

$$s = v_0 t + \frac{at^2}{2}$$

$$v = v_0 + at$$

$$v^2 = v_0^2 + 2as$$

$$\omega = 2\pi\nu = 2\pi \frac{1}{t_0}$$

$$v = \omega r$$

$$a_r = \omega^2 r$$

$$s = s_0 \sin \omega t$$

$$v = \omega s_0 \cos \omega t$$

$$a = -\omega^2 s_0 \sin \omega t$$

SILA

$$F = G \frac{m_1 m_2}{r^2}$$

$$\frac{t_0^2}{r^3} = \text{konst.}$$

$$F = ks$$

$$F = pS$$

$$F = k_t F_n$$

$$F = \rho g V$$

$$\vec{F} = m\vec{a}$$

$$\vec{G} = m\vec{v}$$

$$\vec{F} \Delta t = \Delta \vec{G}$$

$$\vec{M} = \vec{r} \times \vec{F}$$

$$p = \rho gh$$

ENERGIJA

$$A = \vec{F} \cdot \vec{s}$$

$$W_k = \frac{mv^2}{2}$$

$$W_p = mgh$$

$$W_{pr} = \frac{ks^2}{2}$$

$$P = \frac{A}{t}$$

$$A = \Delta W_k + \Delta W_p + \Delta W_{pr}$$

$$A = p\Delta V$$

$$p + \frac{\rho v^2}{2} + \rho gh = \text{konst.}$$

ELEKTRIKA

$$I = \frac{e}{t}$$

$$F = \frac{e_1 e_2}{4\pi\epsilon_0 r^2}$$

$$\vec{F} = e\vec{E}$$

$$U = \vec{E} \cdot \vec{s} = \frac{A_e}{e}$$

$$\sigma_e = \frac{e}{S}$$

$$E = \frac{\sigma_e}{2\epsilon_0}$$

$$e = CU$$

$$C = \frac{\epsilon_0 S}{l}$$

$$W_e = \frac{CU^2}{2}$$

$$w_e = \frac{W_e}{V}$$

$$w_e = \frac{\epsilon_0 E^2}{2}$$

$$U = RI$$

$$R = \frac{\zeta l}{S}$$

$$P = UI$$

MAGNETIZEM

$$\vec{F} = I\vec{l} \times \vec{B}$$

$$F = IlB \sin \alpha$$

$$\vec{F} = e\vec{v} \times \vec{B}$$

$$B = \frac{\mu_0 I}{2\pi r}$$

$$B = \frac{\mu_0 NI}{l}$$

$$M = NISB \sin \alpha$$

$$\Phi = \vec{B} \cdot \vec{S} = BS \cos \alpha$$

$$U_i = lwB$$

$$U_i = \omega SB \sin \omega t$$

$$U_i = \frac{\Delta\Phi}{\Delta t}$$

$$L = \frac{\Phi}{I}$$

$$L = \frac{\mu_0 N^2 S}{l}$$

$$W_m = \frac{LI^2}{2}$$

$$w_m = \frac{B^2}{2\mu_0}$$

NIHANJE IN VALOVANJE

$$t_0 = 2\pi\sqrt{\frac{m}{k}}$$

$$t_0 = 2\pi\sqrt{\frac{l}{g}}$$

$$t_0 = 2\pi\sqrt{LC}$$

$$c = \lambda\nu$$

$$\sin \alpha = \frac{N\lambda}{d}$$

$$j = \frac{P}{S}$$

$$E_0 = cB_0$$

$$j = \frac{1}{2}\epsilon_0 E_0^2 c$$

$$j' = j \cos \alpha$$

$$\nu = \nu_0 \left(1 \pm \frac{v}{c}\right)$$

$$\nu = \frac{\nu_0}{1 \mp \frac{v}{c}}$$

TOPLOTA

$$n = \frac{m}{M}$$

$$pV = nRT$$

$$\Delta l = \alpha l \Delta T$$

$$\Delta V = \beta V \Delta T$$

$$A + Q = \Delta W$$

$$Q = cm\Delta T$$

$$Q = qm$$

$$W_0 = \frac{3}{2}kT$$

$$P = \lambda S \frac{\Delta T}{\Delta l}$$

$$j = \sigma T^4$$

OPTIKA

$$n = \frac{c_0}{c}$$

$$\frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{c_1}{c_2} = \frac{n_2}{n_1}$$

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{1}{b}$$

MODERNA FIZIKA

$$W_f = h\nu$$

$$W_f = A_i + W_k$$

$$W_f = \Delta W_n$$

$$\lambda_{\min} = \frac{hc}{eU}$$

$$\Delta W = \Delta mc^2$$

$$N = N_0 2^{-\frac{t}{t_{1/2}}} = N_0 e^{-\lambda t}$$

$$A = N \frac{\ln 2}{t_{1/2}}$$

PERIODNI SISTEM ELEMENTOV

I		II										III	IV	V	VI	VII	VIII																	
		relativna atomska masa simbol ime elementa vrstno število																																
1,01 H vodik	6,94 Li litij	9,01 Be berilij	23,0 Na natrij	24,3 Mg magnezij	39,1 K kalij	40,1 Ca kalcij	45,0 Sc skandij	47,9 Ti titan	50,9 V vanadij	52,0 Cr krom	54,9 Mn mangan	55,9 Fe železo	58,9 Co kobalt	58,7 Ni nikelj	63,6 Cu baker	65,4 Zn cink	69,7 Ga galij	72,6 Ge germanij	74,9 As arzen	79,0 Se selen	79,9 Br brom	83,8 Kr kripton												
85,5 Rb rubidij	87,6 Sr stroncij	88,9 Y itrij	89,9 Zr cirkonij	91,2 Nb niobij	92,9 Mo molibden	95,9 Tc tehnecij	101 Ru rutenij	103 Rh rodij	106 Pd paladij	108 Ag srebro	112 Cd kadmij	115 In indij	119 Sn kositer	122 Sb antimon	127 I jod	128 Te telur	131 Xe ksenon	133 Cs cezij	137 Ba barij	179 Hf hafnij	181 Ta tantal	184 W volfram	186 Re renij	190 Os osmij	192 Ir iridij	195 Pt platina	197 Au zlato	201 Hg živo srebro	204 Tl talij	207 Pb svinec	209 Bi bizmut	(209) Po polonij	(210) At astat	(222) Rn radon
(223) Fr francij	(226) Ra radij	(227) Ac aktinij	(261) Rf rutherfordij	(262) Db dubnij	(266) Sg seaborgij	(264) Bh bohrij	(269) Hs hassij	(268) Mt meitnerij	104 Rf rutherfordij	105 Db dubnij	106 Sg seaborgij	107 Bh bohrij	108 Hs hassij	109 Mt meitnerij	78 Pt platina	79 Au zlato	80 Hg živo srebro	81 Tl talij	82 Pb svinec	83 Bi bizmut	84 Po polonij	85 At astat	86 Rn radon											

140 Ce cerij	141 Pr prazeodim	144 Nd neodim	150 Sm samarij	152 Eu evropij	157 Gd gadolinij	159 Tb terbij	163 Dy disprozij	165 Ho holmij	167 Er erbij	169 Tm tulij	173 Yb iterbij	175 Lu lutecij
232 Th torij	(231) Pa protaktinij	238 U uran	(244) Pu plutonij	(243) Am americij	(247) Cm kijurij	(247) Bk berkelij	(251) Cf kalifornij	(254) Es ajnstajnij	(257) Fm fermij	(258) Md mendelevij	(259) No nobelij	(260) Lr lavrencij
58	59	60	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
90	91	92	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103

Lantanoidi

Aktinoidi

1. Enakomerno kroženje je:

- A nepospešeno gibanje, saj se velikost hitrosti s časom ne spreminja;
- B pospešeno gibanje, ker se ves čas spreminja kotna hitrost;
- C pospešeno gibanje, saj se ves čas spreminja smer obodne hitrosti;
- D pospešeno gibanje, ker se ves čas spreminja smer frekvence kroženja.

2. Angleži uporabljajo za merjenje razdalje enoto »jard«, ki znaša 0,9144 m. Razdalja 100 m je enaka:

- A 100 jardov,
- B 109,4 jarda,
- C 91,4 jarda,
- D 914,4 jarda.

3. Kamen spustimo, da prosto pada eno sekundo. Kako globoko pade?

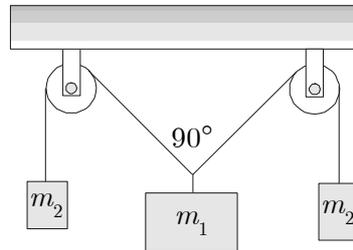
- A 0,5 m
- B 1 m
- C 5 m
- D 10 m

4. Težo telesa na klancu razstavimo na komponenti, od katerih je ena vzporedna s klancem, druga pa nanj pravokotna. Kako se spremenita velikosti teh dveh komponent, če naklon klanca povečamo?

- A Na klancem pravokotna komponenta teže se poveča, vzporedna komponenta pa zmanjša.
- B Vzporedna komponenta teže se poveča, pravokotna komponenta pa zmanjša.
- C Velikost obeh komponent se poveča.
- D Velikost obeh komponent se zmanjša.

5. Na škripčevje napeljemo vrstico. Nanjo obesimo uteži tako, kakor kaže spodnja slika. Na sredo vrstice obesimo utež mase 200 g. Kot, ki ga oklepata vrstici med obema škripcema, je 90° . Kolikšna mora biti masa vsake od uteži na levi in na desni strani, da bo sistem v ravnovesju? Trenje je zanemarljivo.

- A $100\sqrt{2}$ g
 B $200\sqrt{2}$ g
 C 100 g
 D 200 g

6. Neko neobremenjeno vzmet raztegemo za 10 cm in pri tem opravimo delo 4 J. Kolikšno delo opravimo, če tako vzmet raztegemo za 30 cm?

- A 8 J
 B 16 J
 C 36 J
 D 72 J

7. Dvigalo se dviguje s stalno hitrostjo. Katera od spodnjih trditev **NI** pravilna?

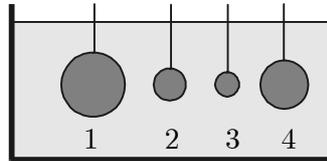
- A Sila vlečne vrvi je konstantna.
 B Kinetična energija dvigala je konstantna.
 C Potencialna energija dvigala je konstantna.
 D Pospešek je nič.

8. Če se je telesu z maso m zmanjšala hitrost od v_1 na v_2 , se mu je gibalna količina spremenila za:

- A mv_1
 B mv_2
 C $mv_2 - mv_1$
 D $\frac{1}{2}m(v_2 - v_1)^2$

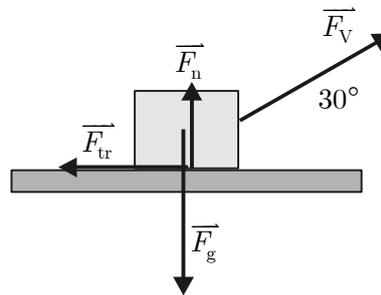
9. Štiri kroglice iz plastelina visijo tako, da so popolnoma potopljene v vodi. Na katero kroglico deluje največji vzgon?

- A 1
- B 2
- C 3
- D 4

10. Na telo na sliki delujejo različne sile. Ko ga vodoravno premaknemo za razdaljo s , opravi sila teže delo, ki je enako:

- A $F_g s$
- B $F_g s \cos 30^\circ$
- C $-F_g s \sin 90^\circ$
- D 0

11. Kaj velja za tlak v homogeni tekočini, ki miruje v odprti posodi?

- A Tlak je enak na vseh mestih v tekočini.
- B Velikost tlaka je povsod enaka, njegova smer pa se spreminja.
- C Na tlak v tekočini ne vpliva zunanji zračni tlak.
- D Tlak je enak na vseh mestih na enaki globini.

12. Otrok je na vrtiljaku, ki ga motor enakomerno vrti. Med vožnjo se presede s konjička, ki kroži na razdalji 2 m od osi, na konjička, ki kroži na razdalji 4 m od osi. Kolikšna je zdaj obodna hitrost, s katero se giblje otrok?

- A Hitrost je dvakrat večja.
- B Hitrost je dvakrat manjša.
- C Hitrost je štirikrat večja.
- D Hitrost je nespremenjena.

13. Ponoči pade temperatura ceste na $0\text{ }^{\circ}\text{C}$. Asfaltna cesta seva kakor črno telo. Koliko energije odda $1,0\text{ m}^2$ ceste v eni sekundi?
- A 3,15 J
 - B 31,5 J
 - C 315 J
 - D 3150 J
14. Koliko toplote je treba dovesti 1 kg vode ($c_p = 4200\text{ J kg}^{-1}\text{ K}^{-1}$) s temperaturo $91\text{ }^{\circ}\text{C}$, da zavre pri tlaku 1 bar?
- A 38 kJ
 - B 151 kJ
 - C 226 kJ
 - D 264 kJ
15. Kaj se dogaja med vrenjem vode?
- A Voda proizvaja toploto.
 - B Vodi se znižuje temperatura.
 - C Vodi se zvišuje temperatura.
 - D Voda prejema toploto.
16. Kilogram vode s temperaturo ledišča postavimo v hladilnik, da del vode zmrzne. Pri tem se temperatura mešanice vode in ledu ne spreminja. Katera trditev je pravilna?
- A Notranja energija mešanice se zmanjša.
 - B Notranja energija mešanice se poveča.
 - C Notranja energija mešanice v tem primeru ni definirana.
 - D Notranja energija mešanice je enaka notranji energiji vode.
17. Tlak plina v zaprti posodi se poveča za 20 %. Absolutna temperatura plina se pri tem poveča za:
- A 10 %
 - B 20 %
 - C 50 %
 - D 100 %

18. Katera enačba predstavlja »plinski zakon« za idealni plin?

A $\frac{pV}{T} = \text{konst.}$

B $\frac{pT}{V} = \text{konst.}$

C $\frac{VT}{p} = \text{konst.}$

D $pVT = \text{konst.}$

19. Skozi steno z debelino 10 cm prehaja toplotni tok P_0 . Eno polovico površine stene dodatno obložimo z enakim materialom, tako da je debelina stene tam 20 cm. Celoten toplotni tok se zmanjša za:

A $\frac{P_0}{4}$

B $\frac{P_0}{3}$

C $\frac{P_0}{2}$

D $\frac{2P_0}{3}$

20. Kapaciteta ploščnega kondenzatorja je odvisna od:

A naboja na ploščah,

B napetosti med ploščami,

C energije kondenzatorja,

D velikosti plošč.

21. Naj bo a napetost na uporniku, b tok skozi upornik in c upor upornika. Katera enačba predstavlja Ohmov zakon?

A $a = \frac{1}{bc}$

B $b = ac$

C $a = \frac{c}{b}$

D $a = bc$

22. Kateri pojav izkorišča kolesarski dinamo za proizvodjanje električne energije?

- A Indukcijo.
- B Polarizacijo.
- C Influenco.
- D Resonanco.

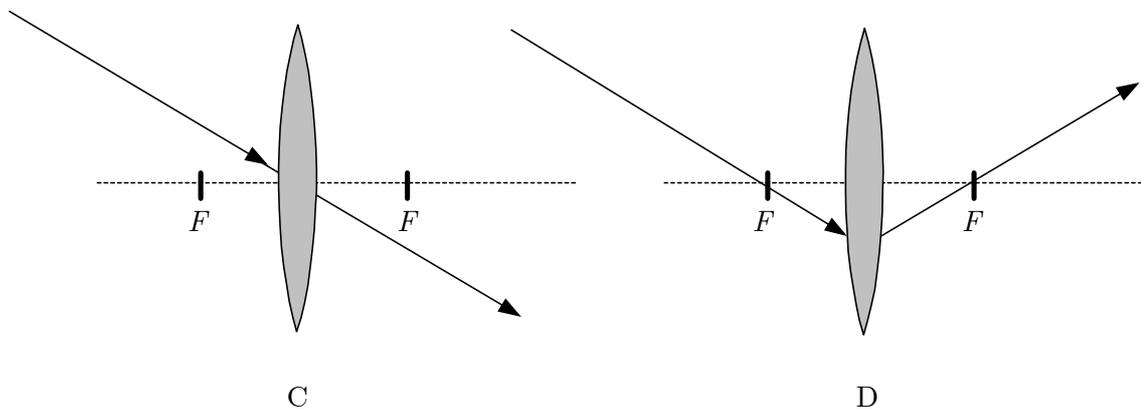
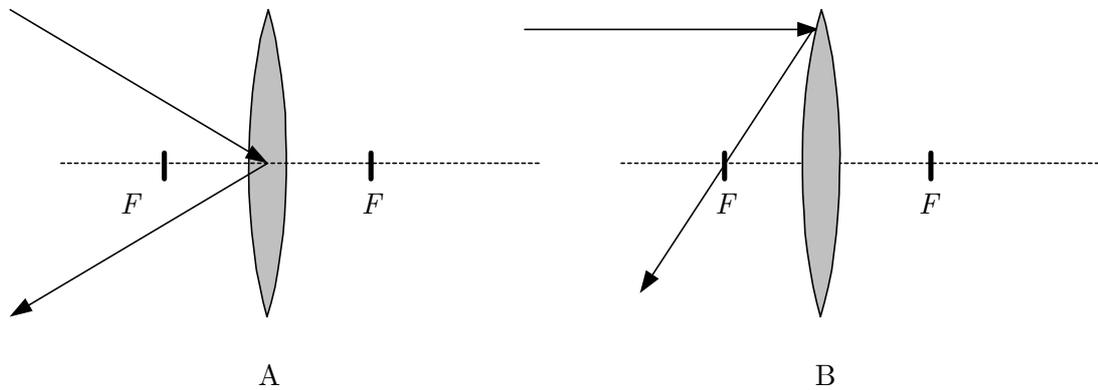
23. Dve enako naelektreni kroglici se odbijata s silo F_1 . Kolikšna je sila med kroglicama F_2 , če naboj vsake kroglice štirikrat povečamo, razdaljo med njima pa zmanjšamo na polovico?

- A $F_2 = \frac{F_1}{2}$
- B $F_2 = 2F_1$
- C $F_2 = 8F_1$
- D $F_2 = 64F_1$

24. Na vtičnico z napetostjo 220 V priključimo peč z močjo 3000 W. Varovalka vtičnice pregori, če je efektivni tok skozi njo večji od 20 A. Kdaj bo varovalka pregorela?

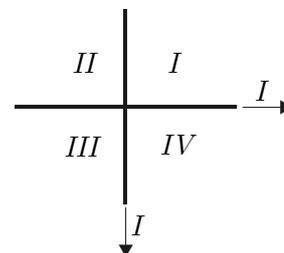
- A Takoj.
- B Ko se bo peč segrela.
- C Šele, če s pečjo vzporedno priključimo še eno takšno peč.
- D Šele, če s pečjo zaporedno priključimo še dve taki peči.

25. Ozek curek svetlobe vpada na tanko zbiralno lečo. Na kateri sliki je pravilno narisan potek žarka?

26. Tokovna vodnika, po katerih teče enako velik tok, se sekata pod pravim kotom. V katerem kvadrantu je gostota magnetnega polja največja in kaže ven iz ravnine lista?

- A I
- B II
- C III
- D IV

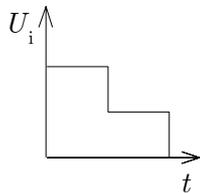
27. Nihalo na vijačno vzmet sinusno niha vzdolž vodoravne osi x z amplitudo nihanja x_0 . V točki x_1 je kinetična energija tega telesa 5 J in prožnostna energija 3 J. Kolikšna je prožnostna energija nihala, ko je v ravnovesni legi?

- A 0 J
- B 3 J
- C 5 J
- D 8 J

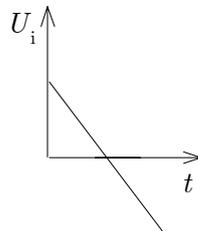
28. Ravna tuljava ima 1000 ovojev, dolga je 10 cm, njen presek je $4,0 \text{ cm}^2$. Tok v tuljavi je 100 mA. Kolikšna je magnetna energija tuljave?

- A $2,5 \cdot 10^{-5} \text{ J}$
- B $6,3 \cdot 10^{-4} \text{ J}$
- C $2,5 \cdot 10^{-3} \text{ J}$
- D $6,3 \cdot 10^{-2} \text{ J}$

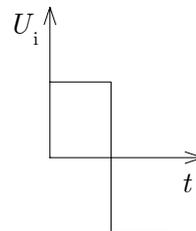
29. Tok v tuljavi najprej enakomerno narašča, nato pa enakomerno pada. Okrog tuljave je žična zanka. Kateri graf najboljše kaže spreminjanje inducirane napetosti v zanki?

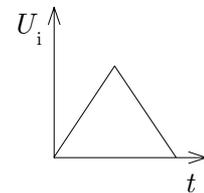
A

B

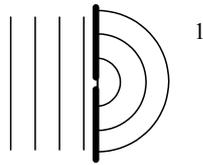
C

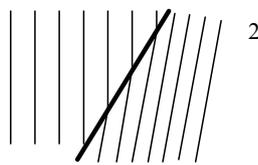
D

30. Med nihanjem nekega vzmetnega nihala, ki niha v vodoravni smeri, ena od spodnjih trditev **NI** pravilna. Katera?
- A Odmik nihala je največji takrat, ko je hitrost nihala enaka nič.
 - B Odmik nihala je sorazmeren s hitrostjo nihala.
 - C Odmik nihala je sorazmeren s pospeškom nihala.
 - D Največja prožnostna energija vzmeti je enaka največji kinetični energiji nihala.
31. Na dolgi vrvi vzbujaemo valovanje tako, da konec vrvi nihamo s frekvenco 10 Hz . Valovanje potuje po vrvi s hitrostjo 2 ms^{-1} . Kolikšna je valovna dolžina valovanja?
- A 5 m
 - B 2 m
 - C 50 cm
 - D 20 cm
32. Predmet preslikamo z zbiralnim (konkavnim) zrcalom tako, da je slika navidezna. Kje je predmet?
- A Med temenom in goriščem.
 - B Med goriščem in krivinskim središčem.
 - C V krivinskem središču.
 - D Na večji razdalji, kakor je dvojna goriščna razdalja.
33. Kadar med dežjem posije sonce, na nebu nastane mavrica. S katerim pojavom lahko pojasnimo nastanek mavrice?
- A Z interferenco.
 - B Z lomom.
 - C S polarizacijo.
 - D Z uklonom.

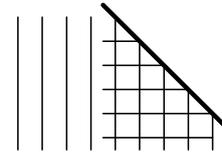
34. Na sliki so prikazani trije valovni pojavi. Kateri odgovor našteva pojave v pravilnem zaporedju?

1

2

3

	1	2	3
A	uklon	odboj	lom
B	lom	uklon	odboj
C	odboj	lom	uklon
D	uklon	lom	odboj

35. S katero napravo lahko dokažemo, da je svetloba valovanje?

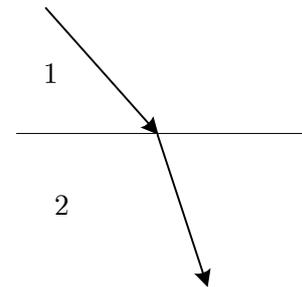
- A S stekleno prizmo.
- B Z lečo.
- C Z ogledalom.
- D Z uklonsko mrežico.

36. Razdalja med Soncem in Zemljo je $1,5 \cdot 10^{11}$ m. Gostota svetlobnega toka, ki ga Zemlja prejema od Sonca, je $1,4 \text{ kW m}^{-2}$. Merkur je od Sonca oddaljen $5,8 \cdot 10^{10}$ m. Kolikšna je gostota toka sončeve svetlobe, ki pada na Merkur?

- A $9,4 \text{ kW m}^{-2}$
- B $3,6 \text{ kW m}^{-2}$
- C $2,3 \text{ kW m}^{-2}$
- D $1,4 \text{ kW m}^{-2}$

37. Kaj velja za svetlobo, ki se širi iz sredstva 1 v sredstvo 2, kakor kaže slika?

- A Hitrost svetlobe in frekvenca svetlobe se zmanjšata.
- B Hitrost svetlobe in valovna dolžina svetlobe se zmanjšata.
- C Hitrost svetlobe se poveča, valovna dolžina svetlobe se zmanjša.
- D Hitrost svetlobe se zmanjša, frekvenca svetlobe se poveča.

38. Oddaljenost zvezd merimo s paralakso tako, da merimo kot med premicama, usmerjenima iz različnih opazovališč proti zvezdi. Opazovališči sta:

- A teleskopa v oddaljenosti nekaj kilometrov;
- B teleskopa v satelitu Hubble in na Zemlji;
- C en sam teleskop na dveh točkah zemeljske orbite, ki ležita na nasprotnih straneh Sonca;
- D točki na dveh, ne preveč oddaljenih zvezdah.

39. Kadar svetimo z ultravijolično svetlobo na fotocelico, izstopajo iz fotokatode elektroni. Kaj se zgodi, če zvečamo gostoto energijskega toka te svetlobe?

- A Izstopajoči elektroni imajo večjo energijo.
- B Iz katode izstopa več elektronov.
- C Izstopajoči elektroni imajo manjšo energijo.
- D Iz katode izstopa manj elektronov.

40. Katero jedro je izotop elementa A_ZX ?

- A ${}^{A+1}_{Z+1}Y$
- B ${}^{A+1}_ZY$
- C ${}^{A+1}_{Z-1}Y$
- D ${}^{A-1}_{Z+1}Y$

PRAZNA STRAN